

Oslo, september 2012

Til
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

HØRING NOU 2012:5 BEDRE BESKYTTELSE AV BARNES UTVIKLING

Det vises til rapporten og dens mandat med spesielt fokus på forholdet barn og biologiske foreldre "det biologiske prinsipp" – at det å vokse opp med biologiske foreldre i seg selv er en ressurs for barnet.

Voksne for Barn vil for det første hilse velkommen at et ekspertutvalg ble nedsatt nettopp for å gjennomgå denne problemstillingen! Det har lenge vært en påstand om at barnevernet mer fungerer som foreldreværn – enn barnevern nettopp med utgangspunkt i biologisk foreldreskap. Vår egen refleksjon er at barnevernet henger igjen ifht endring av familiestrukturer og relasjoner slik de fremstår i dagens norske samfunn. Det psykologiske foreldreskap vinner terreng av mange årsaker – både ifht at foreldre ikke lever sammen, og at assistert befruktning og adopsjon blir mer vanlig og den biologiske sammenheng ikke sett på som så viktig. Voksne for Barn mener uansett at det er helt klart en rettighet barnet skal ha at de kan få identifisert sitt biologiske opphav på et tidspunkt i livet, dersom de selv ønsker dette.

I all hovedsak støtter vi utvalgets synspunkter, vurderinger og forslag. Særlig er det positivt at vurdering ifht omsorg for barn skal vurderes i forhold til om tilknytningen er positivt utviklingsstøttende for barnet.

Videre er vi positive til forslag om å endre muligheten for varig plassering av barnet i et forutsigbart familieforhold og som for spesielt de minste barna er helt avgjørende for en god utvikling. Adopsjon har lenge vært fremhevet som en viktig avveining for nettopp å oppnå nødvendig forutsigbarhet for barnet.

For Voksne for Barn er det noen forhold som rapporten ikke inneholder som vi er opptatt av adresseres i det videre arbeidet:

Rettsikkerhet og faglige standarder

Dette gjelder for det første barn og foreldres rettsikkerhet. Det er helt avgjørende at barnevernets faglige standard heves i arbeid med disse sakene. Det betyr at det kommunale barnevernet må styrkes i sine hjelpetiltak og at det er reelle muligheter for å avgjøre om endring er mulig slik at miljøet rundt barnet er utviklingsstøttende. I disse vurderingene trengs psykologkompetanse for å vurdere barnets situasjon slik at det også forutsetter at kommunene har tilgang på tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å foreta slike vurderinger. Vi etterlyser også adekvate verktøy og programmer som kan kvalitetssikre dette.

Adopsjon

At det settes tidsfrister for vurdering av adopsjon for de minste og avpasset etter deres alder mener vi er et positivt forslag. Dette er ofte saker hvor barnet også har blitt påført skader i fosterlivet pga rus og dårlig psykisk helse hos mor. Dette gjør at særlig disse barna trenger oppfølging over lang tid – ofte hele oppveksten. Vi stiller oss derfor spørsmål om det vil være så lett å finne voksne som vil adoptere disse barna uten at de samtidig får en garanti for at hjelpeapparatet er tilgjengelig. Dersom man er fosterforeldre er man i større grad en del av et hjelpesystem. Adopsjonsforeldre vil komme på samme linje som hvilke som helst foreldre dersom ikke annet avtales eller

rettigheter/avtaler inngås ved gjennomføringen av adopsjon. Dette må departementet ta høyde for og finne en løsning på – for eksempel at barnevernet tilbyr en avtale om oppfølging når løsningen er adopsjon. Disse foreldrene må ikke "lures" til å ta på seg et ansvar som gjør oppfølgingen av barnet vanskeligere fordi man adopterer og ikke er fosterfamilie. Vi har merket oss at utvalget har bedt om at dette utredes nærmere.

Det andre forholdet når det gjelder adopsjon er økonomi. Vi har med stor interesse notert oss "Kåsa-utvalgets" forslag om pårørende av barn som trenger ekstra oppfølging, at de i større grad enn nå skal kunne motta støtte slik at de har mulighet for å ta dette ansvaret gjennom å motta økonomiske ytelser. Selv om dette er underlagt et annet departement så henger dette sammen og vi ber om at departementene samkjører sine nye forslag slik at det blir lettere for alle foreldre med barn som trenger ekstra oppfølging. Da vil dette også måtte gjelde for adopsjonsforeldre.

Rettighetsfesting av barnevernloven

Også dette utvalget har konkludert med dette og vi undrer oss over hvorfor departementet enda ikke har fulgt opp denne saken. 3 – 4 tidligere utvalg har konkludert med det samme. Her er departementet helt i utakt med hele fagfeltet og det skulle vært unødvendig for nok et utvalg og ta opp saken!

Tilsyn

Utvalget foreslår at tilsynet med fosterhjem styrkes ved å overføre oppgaven fra kommunene til Statens helsetilsyn/fylkesmannen. Dette støtter Voksne for Barn vel vitende om at det er på tvers av den politikken som dagens regjering fører – nemlig at kommunene i større grad skal gjennomføre tilsyn mens fylkesmannen fører tilsyn med tilsynet. Det har blitt dokumentert at tilsyn er manglefullt i mange kommuner og mange barn har vært utsatt for vold og overgrep. Vi mener denne desentraliseringen er en trussel mot barnevernsbarnas trygghet, da kommunene i Norge er svært forskjellige, praksis varierer sterkt og det samme gjelder kompetansen og ressursene barnevernet har tilgjengelig.

Kvalitet i barnevernet

Utvalget har mange forslag ifht forbedring av barnevernstjenestenes kvalitet og mange av forslagene knyttes til kommunenes ansvarsområde. Vi støtter helt og fullt forslagene. Vi vil særlig fremheve forslaget om at barnet får en støtteperson jfr dansk praksis. Dette kan også knyttes til at barnevernloven blir en rettighetslov for barna. Det har vært gjennomført vellykkede forsøk med dette bl a i Troms og vi anbefaler sterkt at dette innføres som en vanlig praksis.

Forskning etc

Det faglige grunnlaget for arbeidet i barnevernstjenestene er svakt – forskning og kunnskap om effektive intervensjoner mangler i stor grad. Barnevernets utviklingssentra er nå forsøksvis koplet til Regionale kompetansesentre for barn og unges psykiske helse og dette er en god utvikling. Det bør i større grad enn nå brukes penger på å øke kunnskapsgrunnlaget og det etterlyses en større satsning på omfattende forskningsprogrammer.

Medvirkning

Dette er en side i saken som bør tas med i departementets videre arbeid. For det første så må barna i større grad enn nå få uttale seg i sin egen sak. Dette er ikke praksis over alt. Barns rettsikkerhet er direkte truet ved at de ikke tas med i samtaler og får mulighet til å påvirke sin egen sak. I tillegg til tiltak for å motvirke stadige flyttinger i fosterhjem som utvalget har tatt med, så sier barn og unge selv at de vil være med å bestemme hvor de skal bo og sammen med hvem. Dette ville antakelig raskt få ned flyttprosenten tror vi.

Flere av forslagene fra utvalget – særlig ifht adopsjon/samfunnets inngripen ifht juridiske sider rundt foreldre og barn forholdet, aktualiserer ikke bare spørsmål rundt rettsikkerhet, men også at brukerne av barnevernstjenestene må styrkes slik at de kan delta i utviklingen av tjenesten. Departementet bes om å satse på en omfattende utvikling av brukermedvirkning på alle nivå i barnevernet. Dette er igangsatt på

direktoratnivå ifht statlig barnevern, men vi etterlyser at departementet igangsetter en satsing både på nasjonalt og kommunalt nivå. Brukermedvirkning må realiseres på alle nivå – både i det individuelle arbeidet med foreldre og barn, men også på tjeneste- og systemnivå. På den ene siden må dere tilrettelegge at man har verktøy og arena for å gjennomføre dette, på den andre at brukerorganisasjoner i feltet får bistand til å utvikle seg og ta på seg representasjonsoppgaver slik at dette kan realiseres.

Voksne for Barn støtter utvalgets forslag om utredning av en familiedomstol, men i mellomtida bør domstolenes kompetanse i det å snakke med barn økes ved at departementet satser på opplæring og veiledning i dette.

Vi håper departementet igangsetter utvalgets forslag så raskt som mulig.

Mvh

Randi Talseth
generalsekretær